

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

DRUGI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br.21371/22
Iva PAVUŠEK RAKARIĆ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Drugi odjel), zasjedajući u odboru u sastavu:

Jovan Ilievski, *predsjednik*,

Péter Paczolay,

Davor Derenčinović, *suci*,

i Dorothee von Arnim, *zamjenica tajnika Odjela*,

uzimajući u obzir:

zahtjev (br. 21371/22) protiv Republike Hrvatske koji je 23. travnja 2022. Sudu podnijela, na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija“), hrvatska državljanka, gđa Iva Pavušek Rakarić („podnositeljica zahtjeva“), koja je rođena 1981. godine, živi u Sisku, te koju zastupa g. D. Crnković, odvjetnik u Sisku;

odluku da se Vladu Republike Hrvatske („Vlada“), koju zastupa njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik, obavijesti o zahtjevu;

odluku da se zahtjevu da prvenstvo (pravilo 41. Poslovnika Suda);

očitovanja stranaka;

nakon vijećanja odlučuje kako slijedi:

PREDMET SPORA

1. Zahtjev se odnosi na postupak u kojem je otac podnositeljice zahtjeva, S.P., djelomično lišen poslovne sposobnosti.

2. Godine 2009. S.P. je doživio moždani udar.

3. U travnju 2018. godine Centar za socijalnu skrb Sisak („CZSS“) pokrenuo je postupak ocjene poslovne sposobnosti S.P.-a na inicijativu M.P.-a, brata podnositeljice zahtjeva i sina S.P.-a. M.P. je smatrao da njegov otac više nije sposoban brinuti se o svojim potrebama niti štititi svoja prava koja su, prema njegovom mišljenju, bila ugrožena zbog podnositeljčina raspolaganja očevom imovinom.

INTERPRETA
prijevodi i sudski tumači

CONSEIL DE L'EUROPE

4. Socijalni radnik i psiholog iz CZSS-a posjetili su S.P.-a u domu za starije i nemoćne osobe u kojem je bio smješten nakon pretrpljenog moždanog udara. CZSS je također pregledao S.P.-ovu medicinsku dokumentaciju i dokumentaciju u vezi s imovinom, te je proveo razgovore s članovima njegove obitelji, podnositeljicom zahtjeva i njezinim bratom. Stručni tim CZSS-a donio je zaključak da je potrebno pokrenuti postupak za djelomično lišenje S.P.-a poslovne sposobnosti radi odgovarajuće zaštite njegovih prava i interesa. Također je imenovao posebnu skrbnicu, pravnicu zaposlenu pri Centru za posebno skrbništvo u Zagrebu.

5. Dana 4. srpnja 2018. CZSS je Općinskom sudu u Sisku podnio prijedlog za djelomično lišenje poslovne sposobnosti S.P.-a.

6. Dana 23. srpnja 2018. S.P.-ova posebna skrbnica podnijela je podnesak u kojem se suglasila sa zahtjevom CZSS-a za izvođenjem dokaza. Također je posjetila S.P.-a u domu za starije i nemoćne osobe te je razgovarala s njim. Nakon toga se suglasila s prijedlogom CZSS-a za djelomičnim lišenjem poslovne sposobnosti, navodeći da S.P. nije sposoban brinuti se o svojim pravima i interesima. Posebna skrbnica je nakon toga predložila saslušanje S.P.-a pred sudom te je pristupila i aktivno sudjelovala na dvama ročištima na kojima su saslušani vještaci medicinske struke i umješači. Opravdala je svoje nepristupanje daljnjim dvama ročištima te nije pristupila posljednjem ročištu za objavu presude, niti je podnijela žalbu protiv prvostupanske odluke.

7. Tijekom postupka sud je pribavio dva medicinska vještačenja psihijatra i neuropsihijatra, kojima je utvrđeno da S.P. ima poteškoće u govoru, neurološko oštećenje i teško mentalno oštećenje, kao i trajno oštećenje kognitivnih funkcija kao posljedicu moždanog udara. Zbog svog tjelesnog i mentalnog stanja nije mogao samostalno voditi brigu o sebi i svojim pravima, donositi odluke niti razumjeti važnost sudskog postupka.

8. Podnositeljica zahtjeva i M.P. stupili su u postupak u svojstvu umješača te su dali izjave. Podnositeljica zahtjeva izjavila je da je prenijela određene iznose S.P.-ovog novca na svoj račun, za što nije pružila obrazloženje.

9. Na sudu je u prisutnosti neuropsihijatra saslušan i S.P. Međutim, u kontekstu njegovih ograničenih sposobnosti komunikacije i mentalnih sposobnosti, sud nije mogao utvrditi njegovu pravu volju u vezi s lišenjem poslovne sposobnosti.

10. Sud je zatim odbio imenovati logopeda kvalificiranog za komuniciranje s osobama s invaliditetom, kako je predložila podnositeljica zahtjeva, radi pružanja pomoći u komunikaciji suda sa S.P.-om povodom predmeta spora. Obrazložio je da sudjelovanje dotičnog stručnjaka nije bilo potrebno budući da je S.P. imao kako poteškoće u govoru, tako i niz neuroloških deficita, sukladno zaključcima dotičnih vještaka.

11. Dana 21. veljače 2020. Općinski sud u Sisku djelomično je lišio poslovne sposobnosti S.P.-a, onemogućivši mu donošenje odluka o svom

zdravstvenom stanju i liječenju, odabir mjesta stanovanja ili smještaja, poduzimanje radnji pred tijelima vlasti, sklapanje ugovora ili raspolaganje vlastitom imovinom. U svom obrazloženju sud je naveo da S.P. boluje od niza zdravstvenih problema vezanih uz kognitivne i motoričke funkcije te da nije mogao čitati, pisati, brojati ili djelotvorno komunicirati s drugim osobama, odnosno da nije mogao razumjeti značenje postupka.

12. Dana 25. svibnja 2020. Županijski sud u Splitu odbio je žalbu koju je podnositeljica zahtjeva podnijela protiv prvostupanjske odluke, a njezinu ustavnu tužbu koju je potom podnijela, Ustavni je sud odbio 21. prosinca 2021.

13. Podnositeljica zahtjeva prigovorila je na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije da njezinom ocu nije omogućena jednakost stranaka u postupku, posebice zbog toga što je sud odbio pozvati logopeda kvalificiranog za komuniciranje s osobama s invaliditetom radi omogućavanja komunikacije s njim. Također je prigovorila na temelju članka 8. Konvencije da posebna skrbnica, koja nije pristupila trima sudskim ročištima te koja nije zastupala njegove interese kao osobe s invaliditetom, nije propisno zastupala njezinog oca. Naposljetku, podnositeljica zahtjeva prigovorila je na temelju članka 14. Konvencije da je njezin otac bio diskriminiran u postupku zbog njegove nemogućnosti govora.

OCJENA SUDA

14. Iako Vlada nije uložila prigovore u vezi sa statusom žrtve podnositeljice zahtjeva ili njezinom legitimacijom da postupa u ime njezina oca, to je pitanje u nadležnosti Suda i Sud ga mora ispitati po službenoj dužnosti (usporedi *Buzadji protiv Republike Moldavije* [VV], br. 23755/07, stavak 70., ECHR 2016. (izvatci)).

15. Sud ponavlja da, kako bi mogla podnijeti zahtjev prema članku 34., osoba mora moći tvrditi „da je žrtva povrede...prava priznatih u Konvenciji...”. Kako bi mogla tvrditi da je žrtva povrede, osoba mora biti izravno pogođena spornom mjerom. Institucije Konvencije predviđaju iznimku od ovog načela, prihvaćajući da treća strana, u iznimnim okolnostima, ima *locus standi* za postupanje u ime i za račun ranjive osobe, posebice ako postoji rizik da će izravna žrtva biti lišena djelotvorne zaštite njezinih prava, te ako ne postoji sukob interesa između žrtve i podnositelja zahtjeva (vidi *Lambert i drugi protiv Francuske* [VV], br. 46043/14, stavci 89.-95. i 102., ECHR 2015 (izvatci)).

16. U ovom predmetu podnositeljica zahtjeva prigovorila je povredi prava njezina oca u postupku koji je doveo do toga da je njezin otac djelomično lišen poslovne sposobnosti, a u kojem postupku ga je zastupala posebna skrbnica. Navodi o sukobu interesa između podnositeljice zahtjeva i njezina oca izneseni su pred domaćim vlastima (vidi stavke 3. i 8. ove odluke). Međutim, Sud ne smatra nužnim zauzeti konačno stajalište o

aktivnoj legitimaciji podnositeljice zahtjeva u vezi s podnošenjem zahtjeva u ime svog oca ili statusom žrtve budući da je ovaj zahtjev u svakom slučaju nedopušten iz razloga koji slijede u nastavku.

17. Imajući u vidu činjenice u predmetu i relevantnu sudsku praksu Suda (vidi, na primjer, *Ivinović protiv Hrvatske*, br. 13006/13, stavak 50., 18. rujna 2014.), Sud smatra da se ovaj predmet treba ispitati isključivo na temelju članka 8. Konvencije.

18. Opća načela koja se odnose na usklađenost s člankom 8. postupka radi lišenja poslovne sposobnosti sažeta su u predmetu *Ivinović* (gore naveden, stavci 35.-37.). Lišenje poslovne sposobnosti osobe, čak i djelomično, predstavlja miješanje u pravo na poštovanje privatnog života dotične osobe i vrlo je ozbiljna mjera koju treba primijeniti samo u iznimnim okolnostima. Da bi takva mjera bila nužna u demokratskom društvu, Sud zahtijeva da sudovi koji rješavaju takve predmete pažljivo ispituju sve relevantne čimbenike kako bi osigurali da su pretpostavke iz članka 8. Konvencije, posebice one koje se odnose na poštenost postupka donošenja odluka, ispunjene (ibid., stavci 35.-36. i 38.).

19. Kada je riječ o relevantnosti i dostatnosti razloga navedenih za djelomično lišenje poslovne sposobnosti oca podnositeljice zahtjeva, domaći sudovi uglavnom su se pozivali na S.P.-ove ozbiljne zdravstvene probleme kao posljedicu moždanog udara i, u tom pogledu, na nalaze dvojice vještaka koji su, nakon što su osobno pregledali S.P.-a i izvršili uvid u njegovu medicinsku anamnezu, jednoglasno zaključili da, uz poteškoće u komunikaciji, S.P. boluje od teških i trajnih neuroloških deficita (vidi stavak 7. ove odluke).

20. Nadalje, iz spisa predmeta proizlazi da je CZSS unaprijed obavijestio S.P.-a o svojoj namjeri pokretanja postupka radi djelomičnog lišenja poslovne sposobnosti, da ga je posjetio u domu za starije i nemoćne osobe te da mu je dao priliku da se očituje (vidi stavak 4. ove odluke i usporedi nasuprot tome predmet *M.S. protiv Hrvatske*, br. 36337/10, stavci 102.-03., 25. travnja 2013.).

21. Iz spisa predmeta nadalje proizlazi da je podnositeljica zahtjeva imala punomoć za raspolaganje prihodima S.P.-a te da je tijekom domaćeg postupka priznala da je prenijela određene iznose novca na svoj račun, bez obrazloženja razloga za takvo postupanje (vidi stavak 8. ove odluke).

22. S obzirom na S.P.-ovu dijagnozu i njegove osobne okolnosti kako je gore opisano, Sud je uvjeren da je u odluci nacionalnog suda pažljivo proveden test vaganja svih relevantnih čimbenika kako bi se ocijenila razmjernost mjere koju treba poduzeti i da su zaključci u toj odluci odgovarajuće obrazloženi. Također smatra da je domaći sud pružio relevantne i dostatne razloge zbog kojih u danim okolnostima nije bilo potrebno imenovati logopeda kvalificiranog za komuniciranje s osobama s invaliditetom (vidi stavak 10. ove odluke).

23. Kada je riječ o postupku donošenja odluke, Sud primjećuje da je S.P.-a zastupala posebna skrbnica. Za razliku od prethodnih predmeta protiv Hrvatske, skrbnica oca podnositeljice zahtjeva nije bila samo djelatnica CZSS-a koji je protiv njega pokrenuo postupak niti je bila potpuno pasivna u postupku (usporedi nasuprot tome gore navedeni predmet *Ivinović*, stavak 45., i gore navedeni predmet *M.S. protiv Hrvatske*, stavak 104.). Iako, nažalost, skrbnica nije pristupila dvama sudskim ročištima na kojima je sud izvodio dokaze, Sud primjećuje da je posjetila S.P.-a u njegovom domu za starije i nemoćne osobe, pristupila nizu drugih sudskih ročišta na kojima je ispitivala svjedoke te da je podnijela sudske podneske, uključujući i one kojima se predlaže izvođenje dokaza (vidi stavak 6. ove odluke; također usporedi, s obzirom na sličnosti činjenica, predmet *Tepavac protiv Hrvatske* (odl.) [Odbor], br. 14028/20, stavak 24., 13. prosinca 2022.). Stoga se ne može reći da nije ispunila svoju zakonsku ulogu da djelotvorno štiti prava i interese oca podnositeljice zahtjeva u postupku.

24. Sud nadalje primjećuje da je podnositeljica zahtjeva stupila u postupak na strani svog oca u svojstvu umješaka, pri čemu ju je zastupao njezin odvjetnik, koji je također podnio žalbu, ustavnu tužbu te, naposljetku, zahtjev Sudu.

25. S obzirom na gore navedeno, Sud smatra da su nacionalni sudovi, djelomično lišavajući oca podnositeljice zahtjeva njegove poslovne sposobnosti, slijedili postupak koji je u skladu s jamstvima na temelju članka 8. Konvencije.

26. Iz toga slijedi da je ovaj zahtjev nedopušten u skladu s člankom 35. stavkom 3. točkom (a) Konvencije kao očigledno neosnovan, te da se mora odbaciti u skladu s člankom 35. stavkom 4. Konvencije.

Iz tih razloga, Sud, jednoglasno,

proglašava zahtjev nedopuštenim.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku 6. ožujka 2025.

Dorothee von Arnim
zamjenica tajnika

Jovan Ilievski
predsjednik